

POLGÁRI ISKOLÁTÓL A KÖZGAZDASÁGI SZAKKÖZÉPISKOLÁIG

ÍRTA: Szunyogh László

A korabeli Budapest közvetlen határánál az akkori viszonyoknak megfelelően modern település jött létre, Pestújhely az 1920- 1940-es évek között iskolavárosként emlegették. Elgondolkodtató, hogy ez a kis település, hogyan érte el ezt a kétségtelenül különleges és megtisztelő címet. Miért itt, ahol csak néhány év telt el az első beköltözések óta. Nem lehetett történelmi hagyománya, hiszen a lakosok mind újonnan települtek be és a szociális összetétele is vegyes volt. A lakosság létszáma folyamatosan emelkedett, sokan gyermekes családdal költöztek be, de jelentős volt a születések száma is. Ez a tény indokolta, hogy szükségessé vált az iskola/iskolák létrehozása.

Az oktatás - akkor még Széchenyi-telepen - 1906 decemberében kezdődött el. A László utcai bérelt házban 1908-ig tanítottak. Ebben az évben épült meg az első, ténylegesen iskolai célokra emelt, négyosztályos épületet. Az állami elemi iskolát Rákospalota építette, lévén a település még

szervezetileg oda tartozott. A különválás, Pestújhely önálló településsé válása 1910-ben történt meg. Pestújhely alapításában jelentős szerepet játszottak azok az értelmiségiek, akik az általuk létrehozott településre be is költöztek. A közjogi képviselők, hivatalnokok, ügyvédek, írás tudó

személyiségek magukénak érezték Pestújhelyt és annak fejlődésében is szerepet vállaltak.

Az oktatás jelentősége a trianoni diktátum után felértékelődött. Klebelsberg Kunó vezette minisztérium számos intézkedést hozott az elemi, közép és a felsőoktatási képzésekben. Ebben az időben készültek el azok a ma is működő iskolaépületek, melyekben magas szintű oktatásban vehettek részt a diákok.

Pestújhely „szerencséjére” a Vallás és Közoktatásügyi Minisztériumban dolgozott dr. Szücs István. Felelős beosztásokat látott el, többek között helyettes államtitkár is volt. Ő volt az, aki az iskolaügy vonatkozásában a legtöbbit tudott tenni. A személyi feltételeken kívül, közlekedés szempontjából is előnye volt Pestújhelynek. Az új kisváros fő utcáin szilárd keramitkockás burkolaton lehetett közlekedni. Különleges még az is, hogy az 1920-as években aszfaltborítású járdákat kezdtek el építeni.

Budapest közvetlen határos volt, a Körvasút – Erzsébet királyné kereszteződésénél álló Vámházig járt a villamos. A BART, a fővárosi autóbussz vállalat 1929-ben elindította a 24-es járatot és HÉV járatok összeköttetés létesült Rákospalotával és Rákosszentmihállyal is. A Körvasúton a Ceglédi-Szolnoki vonal szerelvényei közlekedtek. 1960-as évekig működött Pestújhely vasútállomása. Mindebből következik, hogy viszonylag könnyen el lehetett jutni Pestújhelyre.

Az „iskolavárosi” fénykorban az óvodák mellett két elemi, két polgári, egy felsőkereskedelmi középiskola és ipari tanonciskola is működött.

Illusztrálásként jelzem, hogy például az 1930. évi létszámadatokat összesítve 2000 diák tanult az iskolákban. Ez a létszám igen magas, ha tudjuk, hogy Pestújhelyen a 16-17 éves aluliak létszáma 3000 körüli lehetett. Az iskolai tanuló-létszámadatok azért mutathattak jelentős számot, mert a környező és távolabbi településekről ingáztak a tanulók az oktatási intézményekbe.

Ha a község, immáron Pestújhely iskolatörténetét elemezzük, akkor szinte hihetetlen, hogy már 1911-ben új iskola alapítására került sor. Dr. Szücs István kezdeményezése és hathatós segítségével is kellett, hogy a Pestújhelyi Leány Polgári Iskola megkezdhesse működését. A katolikus egyház vállalta az iskola fenntartását. Megjegyzendő, hogy az igazgatói teendőket maga Szücs István vállalta, melyet hosszú ideig látott el mindenféle javadalmazás nélkül.

A polgári iskolák

Az 1868:XXXVIII. tc. alapján ezt az iskolatípust az általános, főképp gyakorlati műveltség magasabb színvonalra emelése céljából indították. A gyakorlatban az elemi iskola elvégzése után a négyosztályos polgári iskolák feladata az volt, hogy vallásos, erkölcsös és nemzeti szellemű, gyakorlati irányú általános műveltséget adjon és a gyakorlati életre neveljen. A leányiskolákban a törvény még azt is kitézte, hogy művelt magyar polgári háziasszonyokat neveljen. A tanulmányi anyagot is ennek megfelelően állították össze. A fiú és leány polgári iskolák gyorsan meghonosodtak országszerte. 1880/81-ben még csak 57 fiú és 53 leány polgári iskola működött, 1913/14-re ez a szám 201-re, illetve 325-re emelkedett.¹

¹ Pukánszky Béla: Neveléstörténet; <http://magyar-irodalom.elte.hu/hevelestortenet/index.html#09>

1912-ben készült el a mai Ady Endre utcai – akkor Párisi, majd gróf Serényi út - telkén az impozáns, emeletes iskolaépület. Az 1900-as évek elején az oktatáspolitikai jóvoltából sorra alakultak az országban a különféle iskolák. Közkedvelt iskolatípussá váltak a polgári iskolák. Pestújhely nem maradt le ebben a folyamatban, hiszen viszonylag korábbi időszakban sikerült megteremteni ezt az oktatási formát. Kiemelkedő, hogy a leányok vonatkozásában tettek jelentős lépéseket. Esélyt teremtettek műveltségük fejlesztésében és magasabb szintű továbbképzésükben. A későbbiekben, 1920-ban fiú polgári iskola is létesült.

A Pestújhelyi Katolikus Leány Polgári Iskolával az önálló község első saját építésű iskolaépületét adták át.

A Leány Polgári Iskola épületét Singer Antal tervezte. Felépítését helyi építőmester, Tóth Ferenc irányította. A földszintes házak között kiemelkedett, de nem volt hívalkodó az emeletes háztömb. Szecessziós jellegű építészeti elemeket figyelhetünk meg az

épületen. A homlokzat legszebb része a háromszögletű oromzat, két kis, torony-bástya díszítéssel. A homlokzat ezen részére került Bátky József festőművész nagy méretű mozaikképe is. Témája: Krisztus a gyermekkel. Bátky Józsefre is pestújhelyi lokálpatrióta személyiségként emlékezünk.

A négy ablaktengelyű homlokzat aszimmetrikus kialakítású. A bal oldalon lévő sarokrizalit felett található a homlokzat legszebb része a háromszögletű, felül lekerekített oromzat, melynek két oldalát egy-egy fiatorony díszíti. Az ablakok is igényesen egyedi megoldásúak, mint ahogy az emeleti és földszinti ablakok közötti díszítő ornamentika is. Korabeli felvételeken látható az eredeti kerítés is. Műves kidolgozású fa és fém kerítés oszlopai elképesztően finom és légiés kidolgozása egyedülállóak.

A második tanév már az új iskolában indulhatott. A négy tanteremre még nem volt szükség, hiszen az első évfolyam 27 fő, a második évfolyam létszáma 26 fő tanuló volt. Két év múlva az 1914-15. évi tanévben vált teljessé a létszám.

Az iskola a korabeli igényeknek megfelelően kimondottan jó feltételekkel rendelkezett. Az egy emeletes épületben helyet kapott a négy tanterem, tanári szoba és különböző szertárak. A tantermek világosak, tágasak, könnyen szellőztethetők és télen fűthetőek voltak. Az osztálylétszámoknak ideális elhelyezést biztosítottak. Valamennyi terem mozgatható – fel és lehúzható kettős táblával rendelkezett, kréta és szivacstartó egészítette ki a táblát. Kellő számú fogas biztosította a tanulók kabátjainak elhelyezését. Az épület előcsarnokát és az osztályok falát szemléltető képek díszítették. Technikai érdekesség, hogy a tanítási

E) Az iskola benépesülésének visszatekintő kimutatása

Isk. év	Osztályok száma	Rendes tanulók	Magán-tanulók
1911—12	1	26	
1912—13	2	53	
1913—14	3	82	
1914—15	4	110	
1915—16	4	113	6
1916—17	4	131	1
1917—18	5	164	5
1918—19	5	246	9
1919—20	6	299	15
1920—21	7	326	14
1921—22	7	311	14
1922—23	7	325	21
1923—24	8	298	27
1924—25	7	275	17
1925—26	7	296	13
1926—27	8	283	18
1927—28	8	239	19
1928—29	8	238	13
1929—30	8	241	8
1930—31	8	280	6
1931—32	8	282	1
1932—33	8	277	—
1933—34	8	288	2
1934—35	8	251	1
1935—36	8	248	5
1936—37	7	239	9
1937—38	7	222	5
1938—39	6	222	9

IX. Az 1939—40. iskolai évre vonatkozó értesítések

1. **Beiratások.** A pótló-beiratásokat szeptember hó 1-én és 2-án tartjuk. Minden új tanuló a következő okiratokat köteles beszo­lgá­latni:

- a) legutóbbi iskolai bizonyítványát,
- b) keresztlevelet, illetőleg születési anyakönyvi kivonatát,
- c) óraorai bizonyítványát.

Azok a tanulók, kik az előző évet ebben az iskolában végezték, csak legutóbbi iskolai bizonyítványukat adják be.

A beiratáskor fizetendő díj: 14 P.

Az évi tandíj 50 P. Öt pengős havi résletelekben fizethető.

2. **Javítóvizsgálatok.** Javítóvizsgálatot azok a tanulók tehetnek, kik egy vagy két, a továbbhaladásra nézve megállapított rendszer tananyagból elégtelen osztályzatot kaptak. Javítóvizsgálatra jelentkezni a bizonyítványt beadni augusztus 15-ig kell. A javítóvizsgálat díjtalan.

3. **Pótlóvizsgálat.** Pótlóvizsgálatot tehetnek azok a tanulók, kik az évvégi összefoglalásokról kellő igazolás nélkül elmaradtak, vagy

órák kezdetét és végét elektromos csengő jelezte. Ezt a megoldást abban az időben csak az újonnan épült intézményeknél alkalmazhatták. A régebben épült iskoláknál kis kolomp vagy harang manuális módon való megszólaltatása jelezte az óráközi szüneteket.

A Leány Polgári Iskola első tanévében 26 leánytanulóval indult. A következő tanévben már az új épületbe költözve ideális környezetbe kerültek. A létszámadatokat figyelve igen sokan választották ezt az intézményformát. Rohamosan emelkedett a létszám, a 2014-15. évi tanévben pedig mind a négy évfolyam elkezdhetette tanulmányait. Az osztálylétszámok ideálisnak voltak mondhatók, hiszen a 25-35 fős létszámok kényelmesen tanulhattak a tantermekben.

1916-ban nagyon magas létszámot mutat az első évfolyam, ebből következik, hogy a következő tanévben két-két osztály kellett indítani az első két évfolyamon. A Leány Polgári kezdte kinőni az épületet, a létszám 1920-ra majdnem elérte a 350 főt, ekkor az osztálylétszámok 50-60 felettiek voltak!)

Dr. Szücs István vezette polgári iskola 15 tanéven keresztül működött az épületben, majd a valamikori ideális oktatási helyszín a megnövekedett igényeknek már nem felelt meg, és a zsúfoltság a tanítás minőségének rovására vált. Magasabb szintre csak úgy lehetett lépni, ha összetett módon próbálták ezt a problémát megoldani.

A megoldást egy új iskola építése jelentette. Persze ez nem olyan könnyű, ehhez elhatározás, összefogott, reális tervezés és központi segítség is szükséges volt - Dr. Szücs István támogatása és a Klebelsberg vezette Vallás és Közoktatásügyi Minisztérium nélkül nem lehetett volna megvalósítani. Az új Polgári Iskola fenntartását ismét a katolikus egyház vállalta. 1926-ban épült fel Pestújhely újabb iskolaépülete, az akkori László utcában. A hatalmas épülettömb a község legnagyobb építménye lett – talán mind a mai napig az. A két szárny magába foglalta a Római Katolikus Fiú és Leány Polgári Iskolát. A Polgári Leány iskola átköltözhetett a László utcába.

Az 1920-as évek végén a képeslapon Pestújhely két középfokú iskolája látható. A vadonatúj épületbe a Polgári Iskola költözött. Miután a Leány polgári iskola régi épülete megüresedett, azt a Fiú Felsőkereskedelmi Iskola foglalhatta el.

Róm. kath. polgári iskola.

Pestújhely.

Róm. kath. felsőkereskedelmi iskola.

Katolikus iskolák Pestújhelyen

(FORRÁS: RÁKOSPALOTA,
PESTÚJHELY ÉS ÚJPALOTA HELYTÖRTÉNETI
GYŰJTEMÉNYE)

Fiú Felsőkereskedelmi Iskola

Trefort Ágoston minisztersége idején, már 1872-ben kiadta a kereskedelmi szakoktatás első szabályzatát. További rendeletek segítettek, hogy 1895-re kialakult az alap-, közép-, és főiskolák egymásra épülő intézményszervezete.

„A tanügy haladását szívében viselő tanférfit csak örvendhet, hogy a középkereskedelmi iskolák és kereskedelmi akadémiák egyöntetűbb, miként a lapok nyilatkozataiból is kivehetjük, a célznak megfelelőbb szervezetet nyertek. Sokan már most hangoztatják, hogy e legújabb szervezet is csak kezdet, ez még nem felel meg a kereskedelmi iskolák céljának.”

„Ezen kettős haszna a kereskedelmi iskoláknak szaporította meg számukat. Ha csak a kereskedelmi, a magasabb kereskedelmi szakképzés igényeit tekintjük, jogos a hangoztatása a felsőbb kereskedelmi iskolák nagy elszaporodásának. S e szám még évről-évre növekszik. Az bizonyos, hogy kereskedelmünk jelen állapota, de még jövője is, messze időben szükségelné ennyi magasabb szakiskolát. De ha helyt adunk azon másik feladatunknak, melyet mint modern középiskolák töltenek be, melylyel tanítványainkat sok előnyt, közhivatali megélhetést nyújtó érettségi bizonyít-

vánnyal látják el, akkor számokat nem tarthatjuk nagyon soknak, szaporításokra szükség van.”
(Volenszky Gyula – író, tanár – gondolatai a felsőkereskedelmi és polgári iskolák reformjáról)²

Dr. Szücs István is hasonlóan gondolkodott. Lehetősége volt a cselekvésre, mint ahogy az előző évtizedekben is. Ismét alapított egy új iskolát, 1925-ben a Fiú Felsőkereskedelmi Iskolát. Így vált a múlt század első harmadában Pestújhely „iskolavárossá”. A döntésről azt mondhatjuk, hogy igen megfontolt és a távlatokat is figyelembe vette.

Az első évfolyam még az elemi iskola egyik szárnyépületében bérelt helyen működött. 1926 szeptemberében már az új tanévet a minden tekintetben ideális épületben indíthatták. A gróf Serényi úti intézmény vált Felsőkereskedelmivé. A tanévről szóló Iskolai Értesítő lapjait olvasgatva érthetővé válik a korabeli öröm és várakozás, amellyel az iskola élete elindult. Ezt bizonyítják a következő részletek az Értesítőből.

„... Az 1926–27. isk. év az első, amelyet elejétől kezdve mindvégig új és többé-kevésbé felszerelt épületünk falai között tölthettünk. És itt a legnagyobb hála és

² Volenszky Gyula – író, tanár - gondolatai a felsőkereskedelmi és polgári iskolák reformjáról, http://misc.bibl.u-szeged.hu/7129/1/mp_1895_0325_569-574.pdf

a legmelegebb szeretet hangján kell megemlékezni Dr. Szücs István b. államtitkár úr Óméltóságáról, mint iskolánk megalapítójáról, aki semmi fáradságot nem ismerve, semmi áldozattól vissza nem riadva, a nyári szünidőben új polgári fiú- és leányiskolát épített Pestújhelyen és ezzel lehetővé tette, hogy a mi intézetünk is otthon nyerhessen s bevonulhasson a volt polgári leányiskolába, amely épület a hivatalos körök megállapítása szerint kereskedelmi iskolai célokra ideálisan alkalmas.”

„Tanár és tanuló lelkét egyaránt boldog érzelmek töltötték el, amikor új otthonunk küszöbét átléptük. Éreztük, hogy egy új hazai szentélybe, a tudományok egy új templomába költözködünk...”

Ahogy olvashattuk nagy örömmel indult a tanév. Érdemes tovább elemezni az Iskolai értesítő lapjait, ebből megtudhatjuk hogyan és milyen módon sikerült az év oktatási-nevelési terveit megvalósítani.

Az iskola felettes hatóságai

A korabeli tanigazgatási rendszert több felettes hatóság felügyelte. Az elsőfokú felügyeletet a Vallás és Közoktatásügyi Miniszter gyakorolja. Természetesen nem személyesen, hanem a felsőkereskedelmi iskolák kir. főigazgatósága által. Második fokon szintén a V.K.M. egyik ügyosztálya – a kereskedelmi iskolái szakügyek – volt a felügyeletet gyakorló.

Az iskola fennhatósága a pestújhelyi római katólikus hitközség. Az intézet egyházi főhatósága pedig a váci megyéspüspökség. Ennek oka, hogy az iskola fenntartója az egyház volt.

Érdekes, hogy az iskola felügyeletét négytagú bizottság látta el, ahol a tagok megbízás által kapták feladatukat. Ebben a tanévben „Kolossváry Mihály prelátus-kanonok, felsőházi tag, Dr. Szücs István államtitkár, Dr. Miskolczy Jenő és Dr. Vanyek Béla *theológiai tanár urak*” voltak tagjai.

Az iskola tanári kara

Miután még csak két évfolyam volt még, a tanári kar létszáma is csak hat fő. Az alábbi felsorolás pontos információt ad a tantárgyfelosztásról is, valamint a hitoktatók névsoráról. Ebből kiderül, hogy a különböző felekezetek hittanoktatása is megvalósult.

1. Dr. Stumpf Sándor igazgató, okl. középiskolai tanár, a kassai egyházmegye szentszéki bírója, a Történelmi Társulat tagja. Tanította a kereskedelmi ismereteket az I. és II. évfolyamokon összesen heti 4 órában.

2. Dr. Szigeti Kornél rendes tanár, okl. középiskolai tanár. Az I. évfolyam főnöke, tanár-értekezleti jegyző, az ifjúsági könyvtár öre. Tanította a magyar nyelvet, francia nyelvet és történelmet mindkét évfolyamon heti 16 órában.

3. Bérczes J. Raymund rendes tanár, okl. középiskolai tanár, a Természettudományi Társulat tagja. A II. évfolyam főnöke, a mennyiségtani-, a fizikai-, a torna- és játékszertár és a tanári könyvtár öre, a Sportkör elnöke. Tanította a mennyiségtant, a keresk. számtant, a term.-tant, testnevelést és egészségtant mindkét évfolyamon heti 18 órában.

4. Dr. Erdődy S. Árpád óraadó tanár, okl. középiskolai tanár, az áruismereti és földrajzi szertár öre. Tanította a földrajzot és áruismeretet mindkét évfolyamon heti 8 órában.

5. Dr. Pallos László óraadó tanár, okl. középiskolai tanár. Tanította a német nyelvet mindkét évfolyamon heti 6 órában.

6. Schöpflin Pogány Károly óraadó tanár, a Gyorsírókor elnöke, a Magyar Gyorsírók Egyesületének választmányi, több más egyesületnek rendes tagja. Tanította a szépírást az I. évfolyamon, a könyvvitelt a II. évfolyamon, a gyorsírást mindkét évfolyamon heti 8 órában.

Hitoktatók:

Dr. Stumpf Sándor igazgató, a hittudományok borostyánkőszorúsa. Tanította a róm. kath. hittant mindkét évfolyamon heti 4 órában.

Törös Sándor ref. lelkész, Tanította a ref. hittant mindkét évfolyamon heti 4 órában.

Komjáthy Béla evang. lelkész. Tanította az evang. hittant az első évfolyamon, heti 2 órában.

Jancsi László unitárius lelkész. Tanította az unitárius hittant az első évfolyamon heti 2 órában.

Fried Miklós izr. hitoktató. Tanította az izr. hittant az első évfolyamon heti 2 órában.

Az iskola hatékony működése érdekében az egyik fontos feltétel, hogy legyenek szemléltetőeszközök, tantárgyi modellek, térképek, szakkönyvtár. Az iskolai szertárak beszerzése részben adományokból, részben felajánlásokból és csekélyebb részben beszerzésekben valósult meg. Természetesen ez a folyamat az évek során egyre több és több eszközben realizálódott. Ekkor a kezdetekben nagyon fontos volt például Bérczes J. Raymond tanár úr saját tulajdonú *műszer és szerszámgyűjteménye*, melyet az oktatási célokra használt.

Ajándékozás során a tanulók is kivették részüket, többek között *régi- pénzgyűjteményt*, állóhengeres gőzmodellt, villamos csengőt, szénszálas izzólámpát, *mágnespatkókat, stb.* ajánlottak fel taneszközöknek.

Házilag készültek különböző modellek, többek között *manóméter, különféle szemléltető készülék, kristály-detektoros rádió-vevőkészülék.* Ezeket az eszközök is Bérczes tanár úr készítette.

Földrajz-szertár anyagát ajándékozással *dr. Szücs István jóvoltából térképek, dr. Antal Józseftől fonalgűjteményt, dr. Fabinyi József, ózdi főmérnöktől vasérc-nyersvas-célgyűjtemény* került.

Erdődy és Schöpflin tanár urak is adományoztak tárgyakat, mint ahogy különféle intézmények, ipari cégek is. A tanári és iskolai könyvtár állománya igen csekély számú kötetet számolt. Kétféle folyóirat járt rendszeresen a tanári könyvtárba. Az iskolai könyvtár állománya 53 kötet, melynek nagy részét vétellel és kisebbik hányadát adomány formájában szerezte be az iskola.

Láthatjuk, hogy az iskola ügye fontos volt diáknak, tanárnak, pestújhelyi polgárnak. Nem véletlen,

hogy az Iskolai Tájékoztató füzetben külön sorok emlékeznek meg az ajándékozókról és azon költésegekről, melyek az iskola fenntartásával voltak kapcsolatosak.

„Összes ajándékozóink fogadják az intézet halás köszönetét.

A szertárakra fordított összeg az 1926–27. iskolai évben összesen: 1650 pengő.

Költségek:

„Az iskola fenntartója a pestújhelyi rk. egyházközség. A fenntartás költségeinek fedezéséhez a V. K. M. az igazgató és 2 rendes tanár részére kiúttalt 50 %-os fizetés kiegészítő államsegéllyel járult hozzá”.

Az iskolai tanév 1926 szeptember 15-én kezdődött. Előtte a javítóvizsgák lebonyolítása történt meg. A felsőkereskedelmi fiúiskola nevelési elveiben a vallásosság érvényesül. Következik ez abból is, hogy az intézmény fenntartója a katolikus egyház. A tanári kar ennek megfelelően irányozta meg célkitűzéseit, az iskola rendtartását, oktatási-nevelési feladatait. Mellélkelten érdemes a dokumentumok idevonatkozó részeit tanulmányozni.

Az erkölcsi nevelés. Tanítványaink valláserkölcsei életét mindig éber figyelemmel kísértük. Az iskolai élet minden eszközét felhasználtuk, hogy az ifjúság lelkébe benső vallásossága mellett beoltsuk az áldozatra kész, tántoríthatatlan hazaszeretetei.

Tanulóink viselete általában jónak mondható. Súlyosabb büntetésre alig került sor. A fegyelmi kihágásokat szigorú felügyelettel, az ifjúságnak a rend, fegyelem és pontos kötelességteljesítés szeretetére való neveléssel iparkodtunk megelőzni. Kihágások esetében pedig kellő komolysággal ugyan, de igazságos atyai szigorral és akkép jártunk el, hogy az ifjú, míg egyrésről beismeri a hibát, másrésről arra a meggyőződésre jusson, hogy a büntetést csakugyan megérdemelte s hogy ezt nevelői iránta való jóakarattól, nem pedig bosszúból vagy haragból mérték reá.

Összefoglaló kimutatás

az osztályozott rendes tanulók tanulmányi előmeneteléről és magaviseletéről az 1926–27. iskolai év végén.

Az osztályozott rendes tanulók megoszlása:		I. évf.	II. évf.	Összesen
Előmenetel szerint:	Jelestrendű	1	1	2
	Jórendű	8	4	12
	Elégségesrendű	30	20	50
	Megfelelt összesen	39	25	64
	1 tárgyból elégtelen	3	4	7
	2	7	2	9
	Több	—	—	—
	Nem felelt meg összesen	10	6	16
	Jó (1)	42	21	63
	Magaviselet szerint:	—	—	—
Az írásbeli dolgozatok közül alakja szerint:	Szabályszerű (2)	7	9	16
	Kevésbé szabályszerű (3)	—	1	1
	Rossz (4)	—	—	—
	Szép (1)	10	5	15
Az írásbeli dolgozatok közül alakja szerint:	Rendes (2)	22	16	38
	Tárható (3)	17	10	27
	Rendetlen (4)	—	—	—
	Jelestrendű volt az I. évfolyamban: Szabó B. Béla	—	—	—
		II.	Tóth József	—

Tanulmányi ügyekben a tanári testület a hivatalos Tanterv és Utasítások értelmében járt el. A tanári testület minden törekvése arra irányult, hogy intézetünk tanulmányi állapota minél kedvezőbb legyen. Magasztos hivatásának magaslatán állva fáradtságot nem ismerő lelkiismeretes munkássággal végezte a testület minden tagja nevelés-oktatási kötelességét. Az ifjúságnak minél alaposabb kiképzése s különösen a szaktudás elmélyítése volt a főcél.

Szülői értekezletek. Az iskolai és házinevelés összhangba hozásának céljából állandóan érintkeztünk a szülőkkel. A szülők érdeklődését az iskola ügyei iránt nemcsak kértük, de hangsúlyozottan meg is kívántuk. A tanév folyamán két szülői értekezletet tartottunk.

Egészségi állapot. A tanulók és tanárok egészségi állapota általában elég kedvező volt. A községben fellépett spanyolnátha ellen az orvos intézkedéseinek szigorú megtartásával védekeztünk; az iskolát gondosan szellőztettük, tisztán tartottuk, jól fűtöttük s lehetőleg mindent elkövettünk, hogy ennek a veszedelmes betegségnak gátat vessünk.

Tanulmányi kirándulások. A tanítás kiegészítésére növendékeink szaktanáraik vezetése mellett több félnapos kirándulást tettek és üzemlátogatásokat végeztek.

A tanulmányi kirándulásoknak fontos szerepe van oktató-nevelő munka folyamatában. A különböző helyszínek újabb élményeket, a tanulás folyamatába beilleszthető ismeretek kapcsolódása a tantervhez mind elősegíti a hatékonyabb tanulást. Nevelési szempontokból pedig az osztály együttléte, közösség fejlesztése, végső soron a személyiség pozitív kialakítása a cél. Ebben a tanévben a következő tanulmányi kirándulásokat realizálta az iskola tanári kara:

- 1926. október 16. Feszty–körkép kiállításának megtekintése
- október 30. Csepeli kereskedelmi kikötő megtekintése
- december 15. Nemzeti Szalon képzőművészeti kiállítás
- 1927. április Ingyenes Állatkerti kirándulás
- május 3. Árumintavásár megtekintése
- május 19. Kirándulás Máriaremetére
- május 26–29. Kirándulás Ózdra

A többnapos kiránduláson 22 tanuló vett részt. A csoportot dr. Stumpf Igazgató úr és Bérczes tanár úr vezette. A tanulmányi kirándulás célja az ózdi vas és acélgyár, a borsodnádasdi lemezgyár, a farkaslyuki bányatelep meglátogatása volt. Kiegészült a program a Bükk és Eger városának megtekintésével. „Kitűnően sikerült a kiállítás” – írja a Tájékoztató és még azt is megtudhattuk, hogy azon tanulók, akik nem vehettek részt a többnapos kiránduláson május 28-án látogatást tettek az újpesti Wolfner-féle bőrgyárban.

Az iskola szellemiségére jellemző a különféle ünnepek közös megünneplése, jelentős nemzeti eseményekről való megemlékezések, az iskola kulturális életének megmozdulásai. Az iskolai élet ünnepeiről a tantestület a következőképpen fogalmazta meg a céljait.

„Iskolai ünnepek. Intézetünk minden egyes kínálkozó alkalmat felhasznál, hogy a gondjaira

bízott ifjúság lelkébe nemes ideálokat ültessen, szívet szent lelkesedés tűzével nemesítse s így egész lényét átalakítván, az élet nehéz küzdelmére megedzze, hazafias kötelességeinek teljesítésére előkészítse és alkalmassá tegye.”

Az 1926-27. évi tanév iskolai ünnepei

1926. szeptember 15. Tanévnyitó ünnepély
október 6. Aradi vértanuk napja
1927. január 15. Dr. Szücs István köszöntése mint 30 éves szolgálati jubileuma alkalmából – mint az iskola alapítójának tiszteletére is.
január 22. Megemlékezés a mohácsi csatavesztésről – gyász-ünnepség
január 22-23. Kulturális műsor – az iskola tanulóinak részvételével. (kulturális seregszemle. Zenei – színjátékos produkciók előadása. A bevétel a kat. templom alap javára került.)
március 15. 1848 emlékezete
május 29. Hősök Napja
június 4. Trianon emléknap
június 29. Évzáró

A tanulók névsora az 1926-27. iskolai évben:

I. évfolyam.

Az évfolyam főnöke: Dr. Szigeti Kornél.
Asztalos Sándor, Bachman Gyula, Balog János, Bernovics Károly, Boda István, Cudlin Tivadar, Csáka Dezső, Erdélyi Géza, Fejes Gyula, Friedmann Endre, Ginál János, Hellebrand Teofil, Helt Ferenc, Hincza Tódor, Horváth István, Huber Vilmos, Jávor Ödön, Kády József, Kiss Jenő, Kollár Károly, Kovács Lajos, Kozma Sándor, Kuchár Tivadar, Lada Ferenc, Landstöff Nándor, Marcinka Győző, Mayer Gyula, Molnár Pál, Nagy Ferenc, Ordódy Ferenc, Péter Gyula, Pintér Gyula,

Roszmusz Tibor, Ruppert Károly, Sággy Kálmán, Schlechta Károly, Schneider Ferenc, ünnepség Sebestyén László, Solymos Tibor, Somodi Gyula, Szabó B. Béla, Szabó M. János, Szalontay Ferenc, Szemes István, Szikszay László, Sztojacsok Sándor, Tekes Árpád, Themleitner György, Turny Tibor, Várady Sándor, Véber Ferenc, Vértes Zoltán, Weisz Károly.
Magánvizsgálatot tett: Vámos Lajos.

II. évfolyam.

Az évfolyam főnöke: Bérczes J. Raymund.
Borsos Géza, Danitz Béla, Dékány Imre, Fazekas József, Fehér Ferenc, Haltnay Gyula, Héber Kornél, Hoffmann Ernő, Horváth Jenő, Jancsó Tibor, Janzó István, Kereki Gyula, Kolesa Ferenc, Koncz László, Mayer Tivadar, Mészáros Oszkár, Nagy Ernő, Pellák Antal, Pintér Ferenc, Samu János, Schröder Aladár, Szabó Ferenc, Szabó Gyula, Szabó László, Szántó Ernő, Szilágyi József, Taraba Elek, Tóth József, Vasmatics Imre, Vass Ferenc, Vinkler Géza, Wohanka Gusztáv.
Magánvizsgálatot tett: László Mihály, Tóman Sándor.

Ha a statisztikai kimutatást elemezzük, akkor pontosan láthatjuk, hogy a tanulók családi háttere, a szülők foglalkozása szerint kisebb csoportokra oszthatók: 54 tanuló közalkalmazott és köztisztviselő szülők gyermeke, a másik nagyobb csoport önálló iparos családok tagjai.

A tanulók tanulmányi előmenetelét figyelve kiderül, hogy bizony kevés diák ért el jeles és jó rendű eredményt. Zömében közepesek a tanulmányi eredmények. 16 tanuló nem felelt meg, javítóvizsgára kényszerült. A magaviseleti értékelések azonban dicséretesek. Csak egy tanuló volt, aki „kevésbé szabályszerű” értékelést. Az Iskolai Értesítő részletesen foglalkozik két iskolai kör életével. Az egyik szorosan kapcsolódik a felsőkereskedelmi iskola tantárgyához, a gyorsíráshoz.

Statistikai kimutatás

a pestújrhelyi róm. kath. négyévfolyamú fiú felsőkereskedelmi iskola tanulóiról az 1926—27. iskolaév végén.

A rendszeres tanulók megoszlása:		I. évfolyam	II. évfolyam	összesen:
Létszám szerint:	Felvételei	53	33	86
	Kimaradt	4	2	6
	Osztályoztatott	49	31	80
Vallásfelekezet szerint:	Római katolikus	43	28	71
	Református	5	5	10
	Evangélikus	1	—	1
	Unitárius	1	—	1
	Izraelita	3	—	3
Elbármultatás szerint:	Gimnáziumból jött	4	—	4
	Reáliskolából	1	—	1
	Polgári iskolából	48	—	48
A tanulók foglalkozása szerint:	1912-ben született	23	—	23
	1911 " "	19	11	30
	1910 " "	6	12	18
	1909 " "	3	7	10
	1908 " "	—	2	2
	1907 " "	1	1	2
	1906 " "	1	—	1
	Önálló östermelő	2	—	2
	Östermelő alkalmazott	1	—	1
	Önálló iparos	11	7	18
	Ipari alkalmazott	4	3	7
	Kereskedő	2	1	3
	Közisztviselő	15	7	22
Egyéb közalkalmazott	16	11	27	
Magánzó és egyéb	2	4	6	

A **Gyorsíró kör** azért jött létre, hogy a tanulók gyorsabban és magasabb szinten sajátítsák el ezt a képességet. A későbbiekben majdan a munkahelyeken hasznosan és eredményesen alkalmazhatják ez irányú tudásukat. A Gyorsíró kör tagjai tanulmányi versenyeken is részt vettek, néhányan könyvjutalmakat is kaptak. Komolyabb eredményt nyilván nem érthettek el, hiszen az iskola csak most indult el az „úton”! A célokat azonban megfogalmazta Schöpflin- Pogány Károly tanár úr, a kör vezetője:

„Tudás és gyakorlás! Ezek azok az alappillérek, amelyekre a jó gyorsíró építhet. Ha ehhez még hozzájárul az is, amit gyorsírókörünk rövid működése alatt örömmel tapasztaltam: a gyorsírás szeretete, akkor ezzel olyan talizmánhoz jutnak gyorsírókörünk tagjai, amellyel az élet forgatagába kikerülve, mint jó gyorsírók mindig megállhatják a helyüket.”

A másik iskolai kör sikerebb volt abban a tekintetben, hogy sok tanuló volt tagja. A **Sportkör** Bérczes J. Raymund tanár úr vezette. Hivatalos neve: Pestújrhelyi Felsőkereskedelmi Iskola Sportköre. PFS ()Pefes / Színe: piros-zöld . Körülményei, a szertár eszközei bizony szegényesek voltak, az iskolának nem volt tornaterme. Az alapfelszerelést is csak folyamatosan tudták beszerezni. A nehézségek ellenére a következő szakosztályok működtek: atlétika, céllövészet, hó és jégspport, turisztika, úszás és labdarúgó szakosztály. Kis lépésekkel, de annál nagyobb lelkesedéssel létrehozott Sportkör a tanuló ifjúság egészségét volt hivatott biztosítani. Mindezt a mellékelt leltár is bizonyítja, hogy nem minden a tökéletes feltételrendszer...

„Sportkörünk ezévi bevétele csak a befolyt tagdíjakra szorítkozott, amelyekből az alapfelszerelés egyszerűen sikerült csak beszerezniünk. Szertárunk állománya a következő: 2 drb futball, 1 drb sűrítő légszivattyú, 1 drb futball-fűzőtű, 1 drb hármás-jelzősíp, 1 drb céllövőfegyver, 2 drb súlygolyó, 1 drb díszkosz, 1 drb ugrómérce, 1 drb ugrónád, 1 drb mérőszalag, 1 drb Stopper-óra, 2 drb fürdő-dress, 5 drb törülköző és 2 drb lepedő. A sportkönyvtár alapját az „Ifjúsági Testnevelés“ c. hetilappal és a KISOSz 2 drb évkönyvével vetettük meg.”

A tanév június 29-én a tanévzáró ünnepélnyel befejeződött. Következett a nyári szünidő, a pót-vizsgára készülők számára biztosan nem lehetett felhőtlen időszak.

Az Értesítő utolsó oldalain a következő tanév információit olvashatjuk, többek között az iskola tandíj és egyéb befizetnivalóiról.

Fizetendő díjak. A beiratkozáskor a következő díjakat kell lefizetni: Felvételi díj 3 P, értesítő díj 1.50 P, kezelési díj 1 P, segítő egyesületi díj 1 P, kirándulási alap 1.50 P, tanárok háza javára 3 P, testnevelési alapra 2.40 P, filmdíj 2.24 P, tanári nyugdíj-járlék (fűtés és tatarozás) 14.36 P, összesen 30 pengőt. Tandíj havonként 13.60 P. Tandíj mentesség nincs.”

A képen az Ady Endre utca 31-33. szám alatti épület mai látványa. Az eredeti épületről minden jellemző architektúra, díszítmény eltűnt, csak a kovácsoltvas zászlótartó maradt meg.

Az iskola épülete a következő intézményeknek adott otthont:

1912-1926 Leány Polgári Iskola
1926-1938 Fiú Felsőkereskedelmi Iskola
1938-1946 Leány Polgári Iskola (visszaköltözött)
1948-1966 Közgazdasági Technikum
1966-2007 Közgazdasági Szakközépiskola
2011-napjainkban XV. kerületi Önkormányzati Intézmény (Gazdasági Működtetési Központ)

Pestújhely első középfokú oktatásának helyet adó iskola épületének történetét folytatjuk. ■

FOTÓ: SZUNYOGH LÁSZLÓ